

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפצית השערות: אהרן, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מרצף; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שניו משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קיימות; אולא = גיש = גרשי"ט = יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 במדבר מסעי לג,א

במדבר מסעי לג,ב: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל-פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

[ב] אֶת-מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם – תביר טפחא, לא מתבנית דרגא / מרכא תביר [מרכא] טפחא, ולא מתבנית תבנית תביר מרכא טפחא. 1 מתוך 22 מופעים בתורה. כמו-כן התבנית **[ב] וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם** – קדמא ואולא תביר טפחא, היא כנראה היחידה בכל התורה כולה.

מסכת סופרים פרק ב הלכה יא אבל בשיטין (מספר שורות בדף ספר תורה קשור לגודל כתב האותיות) נתנו טעם, **כמסעות ארבעים ושנים, וכרבות של ישראל** ששים, וכזקנים של ישראל שבעים ושנים, וכתוכחות של משנה תורה ושמה, הכל לפי הכתב. **כמסעות, שנאמר וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם**; וגו' **רמב"ם תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ז ה"י** ... מנין השיטין שבכל דף ודף לא פחות (*) משמנה (ח) וארבעים ולא יתור על ששים, וגו' **פ"ז ה"א** וכל הדברים האלו למצוה מן המובחר ואם שינה לא פסל, וגו' **אור החיים וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם**. וגו' ... שהתחיל משה לכתב בפנקסו במצות המלך (הקב"ה) מיום שיצאו ממצרים ... היה כותב כל מסע בזמנו עד שהגיעו לערבות מואב. ואחר כך אמר ה' אליו **שיסדרם בתורה** כדרך שהיו כתובים אצלו, והוא מה שאמר הכתוב **וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם** ... ואומר **עַל-פִּי ה'** לומר שמכתב הראשון עצמו היה **עַל-פִּי ה'** הוא אמר אליו שיהיה וכתב והולך. ואומר **וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם** וגו' פרוש אלה הם המסעות האמורים שכתב משה **לְמוֹצְאֵיהֶם** כל אחד בזמנו ובמקומו, **זוה העתקה**. ראה (**דב וילך טא**), **וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת** בענין כתיבת ספר תורה ראשון והעתקה ממנו ל-13 ספרים.

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה – קדמא ואולא, ענין כלל מלמד לכתבת ספר תורה, ע"פ אור החיים, ה' צוה למשה לכתוב בפנקסו ואח"כ צוהו להעתיק דבריו מפנקסו לספר התורה כדרך שהיו כתובים אצלו. כמו כן, הסופר יקרא היינו מוציא מוצאיהם כל מלה מפיו **לְמַסְעֵיהֶם** ואח"כ יכתוב אותה. אפשר כי זה מקור **להלכות** (א) העתקת ספר תורה מספר אחר ו- (ב) לקריאת כל מלה בפיו קודם שיכתבנה. נאמר ב-**מסכת סופרים פרק א הלכה יג** ... ואינו רשאי לכתוב אלא אם כן יודע לקרות. ונאמר ב-**הלכה יד** ספר תורה שכתבו מין, או מסור, או גר, או עבד, או חרש, או שוטה, או קטן, אל יקרא בו. זה הכלל, כל המוציא את הרבים ידי חובתן, אף כתבו מוציא את הרבים ידי חובתן. **שו"ע יו"ד רעד סעיף ב** צריך שיהיה לפניו ספר אחר, ישעתיק ממנו, ג שאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. **בן צריך (א) שיקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתבנה. אור המאיר** – תורה ותפילה בקול **מוצאיהם** – ה' מוצאות הפה.

אֶת-מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם – תביר טפחא, אפשר כי טפחא מרבה את כל הכותבים ותביר ממעט להתיר קריאה רק בספרי תורה של סופרים כשרים.
עַל-פִּי ה' הוא אמר אליו שיהיה וכתב והולך (**אור החיים**) **עַל-פִּי** – מונח, ריבה כתיבת כל יום על כתיבת היום הראשון שתהיה כצויו הראשון ע"פ ה', **עַל-פִּי ה'** – אתנה, מגביל כמו שמשנה החל לכתב ע"פ ה' היינו לשם קדושת ה', ואח"כ כל יום כותב והולך ואינו חוזר ואומר לשם ה' כך כל סופר יעשה כנפסק ב- **שו"ע יו"ד רעד סעיף א** [א] צריך שיאמר הסופר כשיתחיל לכתוב: **ספר זה אני כותב <א> לשם קדושת ספר תורה. ב** ומספיק לכל הספר. סופרי סת"ם נוהגים לומר כל יום לפני הכתיבה לשם קדושת אזכרות שם ה' שיכתבו אותו יום.

במדבר מסעי לג,ג: וַיִּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס בְּחַדְשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמְּחַרְתַּת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעִינֵי פַלְמַצְרַיִם:

תורה תמימה (ג) בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ ... ור' ברכיה אמר, כתיב ויסעו מרעמסס בחודש הראשון בחמשה עשר יום לחודש, כד יטמע בלילי מועדא ארבעה עשר מטמיעין אית בה, הוי - משקיעת החמה אתה מונה ללבנה (ג) **ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ח (וילנה יד ב)**: **מִמְּחַרְתַּת הַפֶּסַח** - ממחרת שחיתת הפסח, ואימתי - בחמשה עשר (ג) **ירושלמי חלה פ"ב ה"א**: **מִמְּחַרְתַּת הַפֶּסַח יָצְאוּ** - וכתוב אחד אומר (פ' ראה) הוציאך ה' ממצרים לילה, הא כיצד, מלמד שהתחילה להם גאולה מבערב (ד) **[זכרות ט' א']**:

תורה תמימה הערה ב שרש טמע ענינו ביאת השמש ... ואין כאן מן החודש אלא ארבעה עשר שקיעות, שהרי ביום שנסעו עדיין לא שקעה חמה, ודבר זה מסורת וקבלה היא, וכך מבואר בברייתא דשמואל ירחינאיה ובסדר עולם ירושלמי על הפ' **ויהי השמש באה (פ' לך)** ... דהמולד של חודש ניסן של אותה השנה שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ד' **אחר חצות היום בתחלת שש שעות אחרונות**, טט – ע"פ פירוש **אור שמחה ירושלמי ר"ה** ... וקבלה בידינו שמולד ניסן בשנת יציאת מצרים היה בין שקיעת החמה ובין צאת הכוכבים. כאשר יש עדיין אור, זה נחשב כחלק מיום רביעי. משה רבנו קידש את יום חמישי להיות ראש חודש ניסן, היינו היום הבא אחרי צאת הכוכבים. שקיעת החמה בסוף זמן האור של יום רביעי הוהשבה כאחרונה בחודש הקודם, כי אין מחשבין שעות לחדשים. אלא ודאי **דמחשבינן החודש מיום המחרת** והיה לפי"ז ר"ח ביום ה', ויום ה' של יציאתם היה בט"ו לחודש כמבואר. ונראה דכונה אחת לדרשה זו עם הדרשה בכבלי מגילה ה' א' מניין שאין מחשבין שעות לחדשים, שבארנוה בפ' בהעלותך בפסוק **עד חודש ימים (יא כ')**, יעו"ש וראוים הדברים לצרף לכאן:

- **וַיִּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס בְּחַדְשׁ הָרִאשׁוֹן** חלק ראשון ברישא הפסוק בטעמים עליונים – מפסיק ענין.
- חלק שני תבנית מפסיקת דיבור **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם** - מרכא תביר טפחא, אפשר באה לרמוז על יום יציאת מצרים וע"י האפיון **לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן** על יום ראש חודש ניסן של שנת יציאת מצרים כפי הפירוש על **שמות בא יב, ה' הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רִאשׁ חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לַחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה**. תבנית טעמים מרכא תביר טפחא מרמזת על כעין קבוצת פרטים שלא כולם חייבים להתקיים ביחד. כאן הנושא הוא זמן מולד הלבנה וקידוש ראש חדש.
 - הפרטים הם שעות אור השמש של יום מולד הלבנה.
 - אם מולד הלבנה היה **בלילה ועד חצות היום**, בית-דין מקדשים את יום מולד הלבנה להיות ראש חודש.
 - אם מולד הלבנה היה **אחר חצות היום וזה כולל גם בין שקיעת החמה לצאת הכוכבים**, אין מחשבים שעות לחדשים ומקדשים את יום המחרת המתחיל בצאת הכוכבים אחרי מולד הלבנה להיות ראש חודש.
- לפי **תורה שלמה (שמות בא יב, ח) בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבַּי תֵּאָכְלוּ מִצֵּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סיווג שחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בְּעֶרְבֵךְ: עד מתן תורה הלילה הלך אחר היום והחילוף היה בחצות הלילה. לכן אחרי 14 שקיעות שמש בניסן של יציאת מצרים חלה מצות אכילת מצה, זה משמעות הקרא **בְּרֵאשֵׁן בְּאֶרְבַּעָה עֶשֶׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֵךְ תֹּאכְלֶנּוּ מִצֵּת**. מהקרא **עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לְחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֵךְ:** נלמד השנוי שהיום הולך אחרי הלילה, כי יציאת מצרים היא מבוא למתן תורה.
• לדורות מצות אכילת מצה חלה אחרי שעברו **ארבעה עשר יום שלמים** מצאת הכוכבים בראש חודש ניסן ועד שהגיעה שעת צאת הכוכבים שאחרי אור היום של כ"א בניסן. והדבר החשוב שמפסיק איסור החמץ שעונשו כרת.

במדבר מסעי לג,ח:

וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירָת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ-הַיַּם הַמִּדְבָּרָה

וַיֵּלְכוּ בְּרֶדֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַר אֲחָם וַיַּחֲנוּ בְּמִרְיָה:

וַיֵּלְכוּ - קדמא ואזלא במלה אחת, כעין שוויון או בעושה תלוי המעשה.

* אפשר שהלכו בשוויון, ללא תלונות ורק בהגיעם למרה התחילו להתלונן.

* **בְּרֶדֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים** - מונח מהפך פשטא (צירוף נדיר, המרמז על כעין לפחות שתי סדרות של מהפך פשטא ... זקף-קטן) אפשר

שהלכו **בְּרֶדֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים** ביום אחד כי נשאו על כנפי נשרים כי נסחוככו בענני הכבוד בסכת.

* אבל **תורה שלמה** מביא השוואת הכתוב בין בשמות בשלח ובין במדבר מסעי, המלמדת שהלכו לפנים וחזרו לאחור דרך שלושת ימים

(המרומז בסדרות של מהפך פשטא ...) והיו בהם שרצו לשוב למצרים שנדמתה להם ריקה מחלק גדול מגבריה ולעבוד ע"ז, ורק

אח"כ פנו אל המדבר. לכן **וַיֵּלְכוּ** – קדמא ואזלא במלה אחת, כעין שוויון או בעושה תלוי המעשה מרמז הליכה שוות מרחק או זמן

של לפנים ולאחור שארעה בגלל אי השמעות בני ישראל למשה רבנו.

במדבר מסעי לג,ג:

וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יִשְׂבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאֶבְרַתֶּם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּי־תֶם

וְאֵת כָּל-צִלְמֵי מִסְכַּתְתֶּם תֹּאבְדוּ וְאֵת כָּל-בְּמוֹתֶם תִּשְׁמְדוּ:

וְהוֹרֶשְׁתֶּם - קדמא ואזלא במלה אחת, כעין שוויון או בעושה תלוי המעשה.

רש"י וגרשתם ובפסוק **לג,ג** פירש **והורשתם** אותה מיושביה וגו' (**שפת"ח** ד-והורשתם לשון גירושין), ואז **וישבתם בה**, ויכולו

להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה.

* המעשה תלוי בעושה ולכן שוויון בביטול כל עבודה זרה ובגירוש עובדיה היושבים בא"י, בזה תלוי הקיום בארץ.

הרב ערן טמיר הי"ו עלון באהבה ובאמונה מס' 678 כט תמוז התשס"ח, פר' מסעי, ע' 11-12

פתחי תשובה אבן העזר עה סק"ו כל הזמנים שויים למצוה זו (ישוב א"י וירושטה) וכן מבואר בכל הפוסקים ראשונים ואחרונים וגו'

בדברי חז"ל מצוות ישוב א"י **שקולה** כנגד כל המצוות, ולא כשאר המצוות השקולות לכל המצוות, אלא שקולה כמובן שאין התורה

יכולה להופיע בעולם ואין מציאות אמיתית לעם ישראל בעולם אלא בא"י. לעומת זאת כשישראל שומרים תורה בחו"ל זהו רק

ציונים וזיכרון בלבד וכתב המהר"ל (**גור אריה ה' פר' עקב**) "לא היה ראוי שישמרו (ישראל) המצוות בחו"ל"

שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן קכח

(א) כבר ידוע דעת הרמב"ן בנימוקיו לפ' מסעי ובספר המצות שלו שמנה מצוה זו בכלל המצוות **"והורשתם את הארץ וישבתם בה"**,

ובפ' אחרי הארץ הרבה במצוה זו שהיא **שקולה כנגד כל המצוות והרמב"ם** שלא מנה מצוה זו הארץ ג"כ בהל' מלכים פרק ה' בשבח

ישוב א"י, וכבר נפסק ההלכה בשלהי כתובות דהכל מעלין לא"י וגו'

אנציקלופדיה לתלמודית כרך ב, [ארץ ישראל] **עמוד רכג טור 1 ג**. ישיבתה, ישובה ושאר דיניה. **ישיבתה**. מצוה לישב בארץ ישראל

ולדור בה, ואמרו: וירשת אתם וישבת בארצם¹, שקולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצוות שבתורה²,

הערות 1. דברים יב כט, 2. ספרי שם; תוספתא ע"ז פ"ה.

בדרך דרש **במדבר רבה (וילנא) פרשה כג ט** כי אתם באים **וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יִשְׂבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם** וזש"ה (**איוב לה**) מלפני

מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו, מלפני מבהמות ארץ אמר להם הקב"ה למדו מפרו של אליהו שבשעה שאמר אליהו לעובדי

הבעל (**מלכים א' יח**) בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה כי אתם הרבים נתקבצו ת"ג נביאי הבעל ות"ג נביאי האשרה ולא יכלו לזוז

את רגליו מן הארץ ראה מה כתיב שם (**מלכים א' יח**) ויתנו לנו שנים פרים ויבחרו להם הפר הא' וינתחוהו וישימו על העצים ואש לא

ישימו ואני אעשה את הפר הא' ואנתחהו ואש לא אשים מה עשה אליהו אמר להם בחרו **שני פרים תאומים מאם אחת הגדלים על**

מרעה אחד והטילו עליהם גורלות אחד לשם ואחד לשם הבעל. ובחרו להם הפר האחד ופרו של אליהו מיד נמשך אחריו, והפר שעלה

לשם הבעל נתקבצו כל נביאי הבעל ונביאי האשרה ולא יכלו לזוז את רגלו עד שפתח אליהו ואמר לו לך עמהם. השיב הפר ואמר לו

לעיני כל העם, אני וחבירי יצאנו מבטן אחת מפרה אחת וגדלנו במרעה אחד והוא עלה בחלקו של מקום ושמו של הקב"ה מתקדש

עליו ואני עליתי בחלק הבעל להכעיס את בוראי. אמר לו אליהו פר פר אל תירא לך עמהם ואל ימצאו עליה, שכשם ששמו של

הקב"ה מתקדש על אותו שעמי כך מתקדש עליך. אמר לו וכך אתה מיעצני שבועה איני זו מכאן עד שתמסרני בידם שנא' (**מלכים א' יח**)

וְהוֹרֶשְׁתֶּם - קדמא ואזלא במלה אחת, כעין שוויון או בעושה תלוי המעשה. **שני פרים תאומים מאם אחת הגדלים על מרעה אחד** ושוויון

בקידוש שם שמים שכשם ששמו של הקב"ה מתקדש על אותו שעמי כך מתקדש עליך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 תמצית השערות: אחנה = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פסוק – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה שוה לפירוש; מרכא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפירוש; תביר מרכא ספאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – זקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.2 במדבר מסעי לג,א (התשע"ב)

תבנית טעמים כמו	מסע	במדבר מסעי לג,א - מט
סיפא שמע ישראל	(א)	[ה] וַיִּסְעוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֶפֶת:
רישא: שמע ישראל	(ב)	[ו] וַיִּסְעוּ מִסֶּפֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתֶם אֲשֶׁר בְּקִצֵּה הַמִּדְבָּר:
רישא: פעם אנכי א-לקיך בטעם עליון, פעם אנכי ה' א-לקיך, סיפא רישא בר' א,א	(ג)	[ז] וַיִּסְעוּ מֵאֵתֶם וַיָּשֶׁב עַל-פִּי הַחִירָת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי בַעַל צְפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִדְּבַל:
רישא: אנכי בטעם עליון	(ד)	[ח] וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירָת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ-הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ בְּדֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַר אֵתֶם וַיַּחֲנוּ בְּמִרְהָ:
רישא: אנכי בטעם עליון	(ה)	[ט] וַיִּסְעוּ מִמִּרְהָ וַיִּבְאוּ אֵילָמָה וּבְאֵילָם שְׁתֵּימָּה עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וּשְׁבַעִים תַּמָּרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(י)	[י] וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל-יַם-סוּף:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יא)	[יא] וַיִּסְעוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יב)	[יב] וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדַפְקָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יג)	[יג] וַיִּסְעוּ מִדַּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֵלוֹשׁ:
רישא: שמע ישראל	(יד)	[יד] וַיִּסְעוּ מֵאֵלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרַפְיָדִים וְלֹא-לָהֳוֹה שָׁם מַיִם לָעָם לְשָׁתוֹת:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין בר' א,א	(יזא)	[טז] וַיִּסְעוּ מִרַפְיָדִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינִי:
רישא: בראשית ברא א-לקים, סיפא כעין בר' א,א	(יזב)	[יז] וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתְּאֻנֹּה:
רישא: בראשית ברא א-לקים, סיפא כעין ש"י	(יזג)	[יז] וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתְּאֻנֹּה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרֹת:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יזד)	[יח] וַיִּסְעוּ מִחִצְרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין בר' א,א	(יזט)	[יח] וַיִּסְעוּ מִרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרַמֵּן פְּרָץ:
רישא: בראשית ברא א-לקים, סיפא כעין ש"י	(יזז)	[יט] וַיִּסְעוּ מִרַמֵּן פְּרָץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יזח)	[יט] וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יזט)	[כ] וַיִּסְעוּ מִרִסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יזט)	[כ] וַיִּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר-שָׁפָר:
רישא: שמע ישראל, בשלוש מלים! , סיפא כעין ש"י	(יכ)	[כא] וַיִּסְעוּ מִהַר-שָׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחֶרְדָּה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יכא)	[כא] וַיִּסְעוּ מִחֶרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמִקְהֵלָת:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יכב)	[כב] וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֵלָת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יכג)	[כב] וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתַרְח:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יכד)	[כג] וַיִּסְעוּ מִתַּרְח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יכה)	[כג] וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחִשְׁמֹנָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(יכו)	[כד] וַיִּסְעוּ מִחִשְׁמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמִסְרֹת:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין בר' א,א	(יכז)	[כד] וַיִּסְעוּ מִמִּסְרֹת וַיַּחֲנוּ בְּבִגְנֵי יַעֲקֹן:
רישא: בראשית ברא א-לקים, סיפא כעין בר' א,א	(יכח)	[כד] וַיִּסְעוּ מִבִּגְנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחַר הַנְּדָגָד:
רישא: בראשית ברא א-לקים, , סיפא כעין ש"י	(יכט)	[כה] וַיִּסְעוּ מִחַר הַנְּדָגָד וַיַּחֲנוּ בְּיִטְבְּתָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(ל)	[כה] וַיִּסְעוּ מִיִּטְבְּתָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵבְרָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין בר' א,א	(לא)	[כה] וַיִּסְעוּ מִעֵבְרָה וַיַּחֲנוּ בְּעִצְיוֹן גִּבְר:
רישא: בראשית ברא א-לקים את השמים ואת הארץ; בשמונה מלים	(לב)	[לו] וַיִּסְעוּ מֵעִצְיוֹן גִּבְר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-צֶן הוּא קָדֵשׁ:
רישא: שמע ישראל	(לג)	[לו] וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ בְּחַר הַחֵר בְּקִצֵּה אֶרֶץ אֲדוֹם:
[לט] , סיפא כעין בר' א,א [מ] סיפא כעין ש"י		[לז] וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הַר הַחֵר עַל-פִּי ה' וַיִּמַּת שָׁם בְּשֵׁנַת הָאָרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ: [לט] וְאֶהֱרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וָאֶת שָׁנָה בְּמָתוֹ בְּהַר הַחֵר: ס [מ] וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדְ עֶרְד וְהוּא-יָשָׁב בְּגִבְעַת בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֶאֱ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
רישא: בראשית ברא א-לקים, , סיפא כעין ש"י	(לד)	[מא] וַיִּסְעוּ מִהַר הַחֵר וַיַּחֲנוּ בְּצִלְמָנָה:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(לה)	[מב] וַיִּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹיִן:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין ש"י	(לו)	[מג] וַיִּסְעוּ מִפוֹיִן וַיַּחֲנוּ בְּאַבְת:
רישא: שמע ישראל	(לז)	[מד] וַיִּסְעוּ מֵאַבְת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הַעֲבָרִים בְּגִבְעוֹל מוֹאָב:
רישא: שמע ישראל, סיפא כעין בר' א,א	(לח)	[מה] וַיִּסְעוּ מֵעֵי הַחֵר וַיַּחֲנוּ בְּדִיבְרֵן גֹּד:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור-ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק – יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כ"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סונו שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רישא: בראשית ברא א-לקים, סיפא כעין בר' א,א,	(לט)	[מז] ויִסְעוּ מִדִּיבְרֵיךָ גֵד וַיַּחֲנוּ פְעֻלָּתָן דְּבִלְתִּימָה:
רישא: בראשית ברא א-לקים, אנכי בטעם תח'	(מ)	[מז] ויִסְעוּ מִעֲלֵמָן דְּבִלְתִּימָה וַיַּחֲנוּ בְּהַרֵי הָעֵבְרִים לִפְנֵי נָבוֹ:
רישא: בראשית ברא א-לקים, אנכי בטעם תח'	(מא)	[מח] ויִסְעוּ מִהַרֵי הָעֵבְרִים וַיַּחֲנוּ פְעֻרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן וַיַּחֲנוּ:
, סיפא כעין ש"י	(מב)	[מט] וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשָׁמִית עַד אֲבֵל הַשְּׂטִיִּים פְעֻרְבַת מוֹאָב: ס

בראשית א,א: בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:
דברים ואתחנן ו,ד: שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

רש"י (א-ג) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים - אמר רבי יצחק (תנ"ב בראשית יא) : לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החדש הזה לכם" (ש"י, ב,ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח ב**בראשית**? משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (תה"י ק"א,ו); שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, אומרים להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו (ראה יר' כו,ה), ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו. **בראשית ברא אלהים** - אין המקרא הזה אומר אלא דורשני, כמו שדרשוהו רבותינו (ב"ר א,ו): בשביל התורה שנקראת "ראשית דרכו" (מש' ח,כב) ובשביל ישראל שנקראו "ראשית תבואתה" (יר' ב,ג); עד הנה מדרש חכמים.

ספר הפרשיות, הרב אליהו כ"טוב, מסעי, סעיף רמזי מ"ב מסעות כתב בספר צרור המור הביאו מגן אברהם (סימן תכח) וזה תוכן הדברים: מ"ב מסעות כנגד שם הגדול של מ"ב אותיות וגו' אדם אחד קורא בכלם שיהא המשכן אחד ושמו שלם. והוא רמוז בפרשה ראשונה שבתורה, **במעשה בראשית**, שכל יום נברא בשש אותיות (אולי הכוונה לאותיות הראשונות שבשש תיבות שכלל יום נאמר "ויהי ערב ויהי בקר יום" פלוני, ובשבת – "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, ויכל" – נמצא שהתורה כולה תחלתה וסופה חתומה בחותם אחד (בשם מ"ב, מ"ב אותיות בבראשית, ... מ"ב מסעות בסוף ספר במדבר הקודם למשנה תורה). שם הקודש של מ"ב אותיות הוא היצא מראשי התיבות של תפלת רבי נחוניא בן הקנה "אנא בכח גדולתך וגו', שבעה פסוקים בני שש מלים כל אחד.

מ"ב מסעות עם אותן שבע שחזרו לאחוריהם – כנגד מ"ט שערי טומאה שהיו משוקעים בהם במצרים וכל הילוכם במדבר – לצאת מהם ולזכות במ"ט שערי קדושה. (ומסע אחרון שבו עברו את הירדן - כנגד שער חמשים שזכו לו ובעשור לניסן היה, שהוא שבת הגדול – הגדול בחמשים שבתות השנה).
שמע ישראל הוי"ה א-להינו הוי"ה אחד ... 6 מלים 25 אותיות
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ... 6 מלים 25 אותיות
 סה"כ חמשים אותיות וכנגדם חמשים מסעות עד עברם את הירדן, חמשים תיקונים לעבור ממ"ט שערי טומאה לחמשים שערי טהרה וקדושה.

דבר מלכות התשע"ב מטות מסעי, נקודות משיחות קודש, ע"פ לוקטי שיחות חלק י"ח, מע' 390 והלאה בתרגום מיידיש, מסעות בני ישראל בזמן הגלות ... אמר לו הקב"ה למשה: מנה להם כל המקומות היכן הכעיסוני, לכך נאמר אלה מסעי בני ישראל (תנחומא מסעי ג) (תמצות הדברים) ... ו"ל בזה ע"פ פנימיות הענינים: הנה המ"ב מסעות רומזים גם על הברור של מדבר העמים בזמן הגלות, כי המדבר הוא מקום יניקת הקלפות "נחש שרף ועקרב" שהם ג' הקלפות הטמאות ולכן אין במדבר גדול צמח ודשא כלל, כי ההשפעה באה מהקדושה והקליפות אינם בטלים לקדושה, משום הכי אינם מקבלים ההשפעה, וסיום המסעות הוא ב"ירדן ירחו" הרומז לגלוי משיח שעליו נאמר "והירחו ביראת ה'", שאז תבטל מציאות הרע דמדבר העמים ובלשון הכתוב "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ".
 והנה לצורך עבודת הברור של מדבר העמים ירדה הנשמה למקום הסתר של אלקות, ירידה לצורך עלית המדבר ולצורך עלית הנשמה, ובגלות נרגשת ירידה אבל כאשר חוזרים שוהי העלייה שלאחר הירידה מתגלה שהמסעות עצמם הם חלק מהעלייה, שמתגלה כי גם הסתר זה הוא חסדי ה'.
 מדבר העמים והקליפות הם ממעשי בראשית וחסא אדם הראשון. שמע ישראל הבלתי מושלם הוא עבודת הברור להגיע לקבלת עול מלכות שמים בשלמות.

בשם **שב"פ ג'** "נחש שרף ועקרב" עולה 1310, גי' "מדבר מקום טמא ג' סְגִי קִלְפַת, בלעם" עולה 1310

הרב א"צ קלוגר: מסעות במדבר הם הכנה שהולכים לבנות את א"י, תכלית בריאת העולם, כפ' **רש"י (בר' א,א)** כל הארץ של הקדוש ברוך הוא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, אפשר כי תבנית הטעמים מבטאה את הקשר בין הבריאה ובין תכליתה האמורה להתגלות בא"י **כרש"י** כמו שדרשוהו רבותינו (**ב"ר א,ו**); בשביל התורה שנקראת "ראשית דרכו" (מש' ח,כב) ובשביל ישראל שנקראו "ראשית תבואתה" (**יר' ב,ג**);
 בראשית הארץ נבראה עבור ישראל והתורה בא"י, בראשית והמסעות לקראת א"י הם אותה תכלית

שמע ישראל הוי"ה א-להינו הוי"ה אחד ... 6 מלים 25 אותיות
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ... 6 מלים 25 אותיות
 בפרשת שמע ישראל ממלת **ואהבת** עד **ובשעריך** 42 מלים, וכנגדן 42 מסעות במדבר שהרישא של רוב פסוקיהן **ויסעו מ...** בתבנית טעמי רישא **שמע ישראל** - טפחא אתנח, וכנגדן 7 פעמים 6 מלים (סה"כ 42) בתפילת רבי נחוניא בן הקנה "אנא בכח וגו' "
תיקון קבלת עול מלכות שמים (א) בחניה (ב) בנסיעה
 42 מסעות ו-42 תחנות איסוף בדרך שתפקידן העלאת (= שחרור) נשמות ישראל שנלכדו במדבר בידי בן בליעל מחטא אדם הראשון
 42 תחנות תיקון **ודברת במ בשבתך בביתך ... ובשכבך ובקומך**
 42 מסעות תיקון של **ודברת במ ... ובלכתך בדרך**
 (אין התשע"ג)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השטרות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא – מרכא, מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.3 במדבר מסעי לג,א (התשע"ד)

במדבר מסעי לג,ז - ח: [ז] וַיִּסְעוּ מֵאֵתֶם וַיָּשֻׁב עַל-פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי בַעַל צְפוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל:

[ח] וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ-הַיָּם הַמִּדְבָּרָה נִלְכְּהוּ הַרְדָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֲתֶם וַיַּחֲנוּ בְּמִקְרָה:

ירשא: וַיִּסְעוּ מֵאֵתֶם כעין אנכי ... א-לקיך בטעם עליון, וַיָּשֻׁב עַל-פִּי הַחִירֹת כעין אנכי ה' א-לקיך בטעם עליון, וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל

סיפא כעין ירשא בר' א, א

אפשר כי מכה אנכי ה' א-לקיך לא הרהרו אולי יש ממש בבעל צפון כי אם וַיָּשֻׁב בלב אחד שבו לשמים. וזהו אומר וַיָּשֻׁב בלשון יחיד,

וגם וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל ולא לפני בעל צפון. (אלשיך) (טט – שלא תהא חנייתם נקראת על שם עבודה זרה)

באופן שכשנסעו לא היה מפי החירות שהוא לפני בעל צפון. שאם היו נוסעים מלפני בעל צפון איך צידדו עצמן מבעל צפון להיותה

עבודה זרה, נמצאו נוסעים (פגח, מִפְּנֵי הַחִירֹת ולא מפני בעל צפון כי לא היו לפניו. וזה אומר וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל ולא נאמר מפי החירות:

אך אותו אחדות הלב לא התמיד, כי אם וַיַּחֲנוּ בלשון רבים לִפְנֵי מִגְדָּל. כי שם אמרו המבלי אין קברים, (תה קו"ר, וַיַּחֲנוּ עַל-יָם בַּיָּם-

סוף: (אלשיך במדבר לג):

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ה הלכה יא

לא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד עבודת כוכבים פלונית וכיוצא בה, וכל עבודת כוכבים הכתובה בכתבי הקדש מותר להזכיר שמיה

כגון פעור ובל ונבו וגד וכיוצא בהן, ואסור לגרום לאחרים שידרו ושיקיימו בשם עבודת כוכבים, ואינו לוקה אלא הנודר בשמה

והמקיים בשמה והוא הנשבע בשמה. /השגת הראב"ד/ ואינו לוקה אלא הנודר והמקיים בשמה והוא הנשבע בשמה. א"א זה לא אמרו בגמרא

אלא אליבא דר"י דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ולית הלכתא כותיה אלא כר' יוחנן משום דר"י הגלילי דאמר כל ל"ת שבתורה וכו' חוץ

מנשבע ומימר.

והביא דובר משרים הלכות עבודה זרה פרק ה [יא] דיון בבבלי סנה' שהתורה ציינה מסע המסתיים במקום של ע"ז ו'וכל ע"ז הכתובה

בכתבי הקדש מותר להזכיר כגון פעור כו' (אבל הלא כתובה אסור). מימרא דר"י (בבלי סנה') פ"ד מיתות דס"ג ע"ב י"ש וראיתי

לרבותינו בעלי התוס' בס' דעת זקנים בפ' בשלח אקרא ד- (שמ' בשלח יז,ב) לִפְנֵי בַעַל צְפוֹן כו' שהקשה זו"ל תימה להרב רבי יאודה היאך

אמר לו (הקב"ה למשה) שיחנו על הים לפני בעל צפון ואמרינן אסור לאדם לומר לחבירו המתן לי בע"ז פלוני וגו'.

אבל מספר האלשיך לומדים שלא חנו בסמוך לע"ז אלא במקום אחר.

שמות בשלח יד,ב: דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשֻׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדָּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל צְפוֹן נִקְחוּ תַחֲנוּן עַל-הַיָּם:

על-פִּי – מקף כרב-מצב (א) היתר להזכיר בפה עבודה זרה הכתובה בתורה (ב) איסור להזכיר בפה עבודה זרה שאינה הכתובה בתורה

על-פִּי הַחִירֹת – טעם המונח בתבנית מונח זקא-קטן עשוי לרמז למצב ביניים שאף ששם ע"ז זאת מוזכר, בכל זאת עדיף לציין מקום בשם

אחר או בשם מקום סמוך.

מֵאֵתֶם – זקא-קטן ... הַחִירֹת – זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים כעין היקש. ההלכה כאן שלא לציין מקום של עבודה זרה

שאינה כתובה בתורה. ההיקש מכאן להלכה שלא לגרום או שלא ידור ולא יקיים בשם עבודה זרה.

יש להדגיש ההבדל בין (שמ' בשלח יז,ב) לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת ובין (במ' מסעי לג,א) עַל-פִּי הַחִירֹת שהמקף הוא רק כאן ולכן רק מכאן אפשר

ללמוד את הרב מצב של מה מותר ומה אסור להזכיר וכן ההיקש.

במדבר מסעי לג,ט: וַיִּסְעוּ מִמִּקְרָה וַיָּבֹאוּ אֶל-מִקְרָה

וּבְאֵילִם שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:

וַיָּבֹאוּ אֶל-מִקְרָה – טפחא אתנה וּבְאֵילִם – תלישא-גדולה

מדרש אגדה (בובד) שמות פרשת בשלח פרק טו

[כז] שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם. אלו י"ב שבטים. וְשִׁבְעִים תְּמָרִים. אלו שבעים זקנים של סנהדרין:

פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרשת בשלח פרק טו (כז)

ויבאו אילמה ושם שתיים עשרה עינות מים. מגיד שאותו מקום מהולל מכל הארצות במים. תדע שהרי היו שנים עשר מבוועים וְלֹא

ספקו אלא ושבעים דקלים, כיון שבאו ישראל ושרו עליהם ששים ריבוא ספקו להם שנאמר ויחנו שם על המים, דברי ר' יהושע, ר'

אליעזר אומר מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו ברא שם שנים עשר מבוועים, כנגד י"ב שבטים של יעקב, ושבעים דקלים, כנגד

שבעים זקנים: ויחנו שם על המים. שהיו מתעסקים במצות שנתנו להם במרה:

בעה"ט – וַיָּבֹאוּ אֶל-מִקְרָה. ולא אמר ויחנו באילם, מלמד שלא היה דעתם לחנות שם עד שנעשה להם נס שיצאו י"ב עינות מים, ואז חנו שם.

* וּבְאֵילִם – תלישא-גדולה, נס יחודי של תלישת – בהקעות מקורות מים ממעט להרבה לגוף ומים לנפש – תורה ורוח הקדש.

* וּבְאֵילִם – תלישא-גדולה, בתפקיד בעל בחינה נעלה וזה מנוי ראשון של שבעים זקני סנהדרין,

בעל בחינה נעלה מרמז למלת אלה"ם כפ' הרב יוסף חיים בן אליהו מבגדד, ספר מלאך הברית, ע' על שמות בשלח טו,כז:

וַיָּבֹאוּ אֶל-מִקְרָה וְשָׁם שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם עַל-הַמַּיִם: יובן בס"ד לרמזו אלימה גי' מיל"ה ע"ה (עם

כולל) גם יש בה אותיות מיל"ה והאלף רמז לאלהיה מלאך הברית הבא בשעת המילה. גם אלימ"ה אותיות אלה"ם והוא ע"ד מ"ש

הרב מאורי אור ז"ל ת"ל מילה ע"ה (עם כולל) גי' אלהים רמז על קיבוץ הג' ביסוד ע"ש גם הרב גלאנטי ז"ל כתב וז"ל שם אֲלֵהִים יש בו

תיבת מילה וא' רמז לאחדות וכאשר כתבנו לעיל בס"ד

וּבְאֵילִם – תלישא-גדולה, גי' ג' א-לקי"ם רמז על קיבוץ הג(גבורה) ביסוד רמז לאחדות הבריאה בא-לקים

ב-שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה – מונח גרשיים, עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין אחד או שני יצא מן הכלל, לידון בענין

אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר.

* כעין אחד או שניים יצא מן הכלל, כפירוש בעה"ט מלמד שלא היה דעתם לחנות שם עד שנעשה להם נס

* לידון בענין אחר שלא כענינו שיצאו י"ב עינות מים, כנגד ע"ב שבטים

* יצא להקל ואז חנו שם.

* ולהחמיר (א) שמינו סנהדרין של שבעים (ב) שהתעסקו במצוות ומאז התחילו להתחייב בקיומם כגון שבת כמוזכר בפר' המן הקודמת

למתן תורה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי ממשות; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנתקל, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן; 2: זקף-גדול; 3: רביע; 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

במדבר מסעי לג,גב – נד:

[נא] דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את-היַרְדֵּן אל-אֶרֶץ כְּנָעַן:

[נב] והורשתם את-כל-יִשְׁבֵי האֶרֶץ מפניכם ואבדתם את כל-משפחתם ואת כל-צלמיו מסכתם תאבדו ואת כל-בְּמוֹתָם

תשמיריו:

[גנ] והורשתם את-הָאָרֶץ וישבתם-בה כי לכם נתתי את-הָאָרֶץ לרשת אתה:

[גד] והתנחלתם את-הָאָרֶץ בנזרל למשפחתכם לרֹב תרבו את-נחלתו ולמעט תמעיש את-נחלתו אל אֶשֶׁר-יצא לו שְׁמָה

הנוזרל לו יהיה

למטות אבותיכם תתנחלו:

רש"י - (נא נב) כי אתם עברים את-הַיַרְדֵּן וגו', [נב] והורשתם וגו' - ... אמר להם משה: כשאתם עוברים בירדן ביבשה על מנת
כן תעברו, ואם לאו, מים באין ושוטפין אתכם, וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן וכו'; כדאיתא במסכת סוטה (א,ד),
ובתוספתא דסוטה (ח,ה).

טט - [נב] והורשתם - קדמא אזלא בראש פסוק - רש"י קושר זאת לפסוק שלפניו, על מנת כן תעברו כדי להורישם !! !

רש"י (גג) והורשתם את-הָאָרֶץ והורשתם אותה מיושביה, ואז וישבתם בה תוכלו להתקיים בה, ואם לאו, לא תוכלו להתקיים בה.

טט - כי לכם - מרכא תביר ... לרשת אתה - מרכא סלוק - לכם תביר, ע"פ רש"י ואם לא תורישו העמים וע"ז לא תוכלו לרשת אתה.

(נד) והתנחלתם את-הָאָרֶץ בנזרל למשפחתכם - תרסא קדמא ואזלא רביע, בפר' מטות דרשו בבבא בתרא על ארבע קבוצות

הנוחלות בארץ, ועל ארבע דרכי חלוקת הארץ, שצריך לאמוד שווי קרקעות (תרסא) בין היתר לפי קרבה לירושלים, לפי פוריות האדמה,
לפי גודל השבט ועל פי הגורל.

לרֹב תרבו את-נחלתו ולמעט תמעיש את-נחלתו

לרֹב תרבו את-נחלתו - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, בחלוקת הארץ תוך התחשבות בארבעה גורמי החלוקה

אמורים לתת לכל הנוחלים שווי כלכלי,

ולמעט תמעיש את-נחלתו - פשטא מונח זקף-קטן

את-נחלתו ולמעט - פשטא פשטא, כעין מבין שתיים יוצא אחד, כעין מיצוע, בחלוקת הארץ תוך התחשבות בארבעה גורמי החלוקה
אמורים לתת לכל הנוחלים שווי כלכלי, וגם שהנכנסים לארץ שהם בנים ליוצאי מצרים שמתו במדבר, אחרי זכיתם בחלקם, חוזרת נחלתם
ומקובצת לפי אבותיהם יוצאי מצרים שמתו במדבר, ומתבצעת חלוקה לפי היוצאים, ואז מחלקים שוב לחיים.

(נד) אל - תרסא, מחיצה, גבולות השבטים

אֶשֶׁר-יצא - קדמא, הקב"ה כבר קבע גבולות כל שבט מקודם, וע"י לו שְׁמָה הנוזרל - מרכא, תביר טפאא, קבוצת פרטים שלא

מצטרפים, היינו רק שם השבט שהוכרז עולה ביד הכהן ולא שם שבט אחר, זהו גלוי שנים עשר גבולין כמנין השבטים, אלעזר הכהן
הגדול מכריז שם שבט, ומכניס ידיו לשתי קופות, ביד אחת עולה שם השבט שהכריז, ביד שניה גבול השבט לו - מרכא, ריבה לשבט חלקו
יהיה - אתנח, מגביל כל שבט לחלקו.

רש"י - (נד) אל אֶשֶׁר-יצא לו שְׁמָה - מקרא קצר הוא זה: אל - מקום אשר יצא לו שמה הנוזרל לו יהיה. למטות אבותיכם לפי

חשבון יוצאי מצרים (ראה ב"ב קיז,א). דבר אחר: בשנים עשר גבולין כמנין השבטים

למטות אבותיכם תתנחלו - אפשר להבין כפי מצבם עתה

במדבר מסעי לד,יב: ויכרד הנביל הנרדנה והיו תוצאתיו ים המלח ואת תהיה לכם הארץ לנחלתיה סביב:

משנה בכורות פ"ט,מ"א מעשר בהמה נוהג בארץ ובחוצה לארץ ... בין בפני הבית בין שלא בפני הבית וגו'

משנה בכורות פ"ט,מ"ב מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ששה עשר מיל היה בין אלו לאלו
שלשים ושנים מיל אינן מצטרפין היה לו באמצע מביא ומעשרן באמצע רבי מאיר אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה:

ר' עובדיה מברטנורא משנה בכורות פ"ט,מ"ב כמלא רגל בהמה רועה - כמו שיכולות להשתמר ברועה אחד כשהבהמות רועות מתרחקות זו
מזו. והיינו שש עשרה מיל, דבהכי שלטא עינא דרועה. ואם יש לו חמש בהמות בכפר זה וחמש בכפר אחר רחוק זה מזה שש עשרה מיל, מביאן
לתוך דיר אחד ומעשרן. ואם רחוקות יותר, פטורות. דאמר קרא (ירמיה לג) תעבורנה הצאן על ידי מונה, משמע אם יכולות להמנות ברועה אחד
מקרי צאן, ותעבורנה תחת השבט להתעשר, ואי לא לא: שלשים ושנים מיל אינן מצטרפין - משום דבעי למתני בסמוך שאם היה לו עדר באמצע,
אולי האמצעיות מצטרפות את הצדדים, להכי תני שאם הצדדים רחוקות זו מזו שלשים ושנים מיל אין האמצעי מצרפן: מביא ומעשר באמצע - לאו
[מביא] באמצע ממש קאמר: הירדן מפסיק - שאם היו לו חמש בהמות מכאן וחמש בהמות מכאן וירדן באמצע, אין מצטרפין ופטורות. ואין הלכה
כר' מאיר:

משנה בכורות פ"ט,מ"ג הלכות או שניתן לו מתנה פטור ממעשר בהמה וגו':

ר' עובדיה מברטנורא משנה בכורות פ"ט,מ"ג הלכות או שניתן לו מתנה פטור ממעשר בהמה - בגמרא ילפינן ליה מדכתיב (שם' מש' כב,כח)

כְּכֹר כְּגִיד תִּמְנֶ-לִי (שם' מש' כב,כט) - כְּגִיד תִּמְנֶה לְשֶׁרֶף לְצִאֲנֶךָ, מה בנין אינם בלכות ומתנה, דלא שייך בהו לקיחה ומתנה אלא אצלו נולדו, אף
צאנך ובקרך אינן בלכות ומתנה. ואף על גב דהאי קרא בבכור הוא דכתיב ואנן ילפינן מעשר מיניה, היינו משום דכתיב (שם' מש' כב,כט) - כְּגִיד תִּמְנֶה
לְשֶׁרֶף, ועשייה ודאי לא מצית מוקמת בבכור דהא מרחם קדוש ולא בעי עשייה שיקדישונו האיש, אם אינו ענין לכבדו תנהו ענין למעשר בהמה:

שמות משפטים כב: [כה] מִלְאֲתֶךָ וְדַמְצָה לֹא תֹאחַר כְּכֹר כְּגִיד תִּמְנֶ-לִי: [כט] - כְּגִיד תִּמְנֶה לְשֶׁרֶף לְצִאֲנֶךָ שְׂבַעַת יָמִים יִהְיֶה עִם-אִמּוֹ בָּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי תִתְּנֶ-לִי:

משנה בכורות פ"ט,מ"ד הכל נכנס לדיר להתעשר חוץ מן הכלאים והטריפה ויוצא דופן ומחוסר זמן ויתום איזהו יתום כל שמתה אמו
או שנשחטה רבי יהושע אומר אפילו נשחטה אמו והשלח קיים אין זה יתום:

רמב"ם משנה בכורות פ"ט,מ"ד אמרו הכל, ואפילו רובע ורובע ומוקצה ונעבד ומחיר ואתנן וטומטום ואנדרגינס, לפי שכל אלו אינן אסורין
אלא בדבר שאין בעל מום ראוי בו, ומעשר בהמה הואיל ואין אנו חוששין למומו לפי שאמר בו יתעלה לא יבקר בין טוב לרע כך לא נחוש בו לכל
אלו. והוציא כאן כלאים ומחוסר זמן וכו' לפי הכלל האמור בספרא, והוא אמרם שור או כשב פרט לכלאים, או עז פרט לנדמה כלומר שתלד דבר
הדומה למין אחר, כי יולד פרט ליוצא דופן, והיה שבעת ימים פרט למחוסר זמן, תחת אמו פרט ליתום, כלומר שמתה האם או נשחטה עם לידתו
שלא היה להם קיום יחד. ופסוק זה נאמר בקדשים, ולמדנו ממנו מעשר בהמה בגדרה שוה, לפי שאמר כאן תחת אמו ואמר במעשר תחת השבט.
ואמרנו עוד כי טרפה אין נכנס לדיר להתעשר לפי שאמר ה' במעשר כל אשר יעבר פרט לטרפה שאינה עוברת מפני שהיא חולה. ואין הלכה כר' יהושע.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפצית השערות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מראש; מאריך – רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – תור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(במ' מס' לד,ב) יצו את-בני ישראל ואמרת אליהם כי-אתם באים אל-הארץ כנגעו זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנענו לגבולתיה:

(במ' מס' לד,ב) ויגדל הגבול הידונה והינו תוצאתיו ים הגלח זאת תהיה לכם הארץ לגבולתיה סביב:

מלבי"ם במדבר לד,ב - (ב) (במ' מס' לד,ב) זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה, הנה מצאנו גבולים אחרים רחבים יותר מהגבולים שחשב פה, שבסוף פי' עקב אמר (דב' עקב יא,ב) כל-המקום אשר תדריך בה-רגלכם בו לכם יהיה מן-המדבר והלכנו מן-הנהר-נהר-פאת ועד הים האחרון יתה גבולכם, וכן בתחלת ספר יהושע, הרי גבול צפון מגיע עד נהר פרת רחוק הרבה מגבול צפון הנסמך פה עד הר ההר, ובסדר משפטים (כג לא) ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר ועד הנהר, ומוכרח שהגבולים הנאמרים פה הוגבלו רק לעת עתה שהיה מספרם מעט ולא יכלו לנחול יותר וז"ש אשר תפול לכם בנחלה ר"ל עתה, ובפי' עקב ומשפטים דבר על עת שיתרבו יותר ויצטרכו להרחיב את גבולם כמ"ש בפ' משפטים עד אשר תפרה ונחלת את הארץ ושתי את גבולך מים סוף וכו' ר"ל בעתיד בעת שתפרה, ... ואנכי בפירושי שם בארתי כי גבולות א"י יתרחבו לעתיד בכל הצדדים, ... ואז יתקיים מ"ש השי"ת לא"א (בראשית טו) מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת, ובכל פרשה הזאת דייק וכפל מלת לכם, והיה לכם פאת נגב, ונסב לכם הגבול, וכן בכל מאמר עד שסיים זאת תהיה לכם הארץ, לרמז שהוא רק לפי שעה כי יתרחב הגבול בכל פעם כמו שהיה בימי דוד ושלמה ובימי הורדוס שאז התפשט מלכותם עד נהר פרת וכ"ש לעתיד לבא: (וכן פי' ספר כפתור ופרח פי"א [גבולות הארץ שבפרשת מסעי] עתה ולעתיד)

תורה שלמה לד,ב ע"פ **בבלי בכורות נד,ב** מתניתין רבי מאיר אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה, גמרא אמר רבי אמי לא שנו אלא שאין שם גשר אבל יש גשר מצרפן. ... מיתבי ... והא חוצה לארץ וארץ כמקום גשר דמי וקתני לא מצטרפין.... אלא א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן טעמיה דר"מ דאמר קרא (יהושע יח,ב) והירדן יגבל-אתו לפאת-קדמה והכתוב עשאו גבול בפני עצמו (ט – טט) בפסוק יש יתור כי המשך הכתוב מזכיר שוב גבולות **זאת נחלת פני בנמנו לגבולתיה סביב למשפחתם:** (כל היכא דכתיב בנחלת השבטים) ותאר הגבול ... עשאו הכתוב גבול בפני עצמו (טט - ?) ... שאני התם (בשבטים) דאמר קרא **(במ' מס' לד,ב) זאת תהיה לכם הארץ לגבולתיה סביב:** כולה א"י גבול אחד היא (לאחר שמנאן כולן [לגבולות השבטים] עשאן ארץ אחת) אי הכי ירדן נמי, ארץ (...דארץ חשיב חד) ולא ירדן (ולא גבולות ירדן) וכו' כתנאי

תורה תמימה (ב) הארץ לגבולתיה – מלמד שכולה ארץ ישראל גבול אחד הוא^א [בכורות נ"ה א']:

תורה תמימה הערה א) ר"ל גבולי כל שבט ושבט, והרבותא בזה אע"פ דכתיב בכל שבט ותאר הגבול ועלה הגבול (יהושע י"ח) אפ"ה כולם גבול אחד הוא, ונ"מ בזה לענין מעשר בהמה דקיי"ל מי שהיו לו עשר תלאים כונס את כולם לדיר ומפריש אחת מהן כמבואר לפנינו בפ' בחקתי, ואם היו לו חמשה תלאים בא"י וחמשה תלאים בחו"ל אין מצטרפין להתחייב במעשר אבל אם היו לו חמשה בגבול שבט אחד וחמשה בגבול שבט אחר מצטרפין אם רק היו סמוכין זל"ז ששה עשר מיל [דזהו שיעור ריחוק רשויות] משום דכולה א"י גבול אחד הוא: ולפי' רמב"ם ורע"ב א"י ומעבר לירדן מצטרפים למעשר בהמה.

זאת תהיה לכם הארץ לגבולתיה סביב: תבנית טעמים כעין פרט וכלל הצריך לפרט, והפרט בתראה מפרט הפרט קדמאה. ע"פ פירוש תורה תמימה: **זאת** – תלישא-קטנה בתפקיד תלישה – עקירה, אותו טעם בשם תראא בתפקיד מחיצה – גבול, בתפקיד שער מרחק לצירוף בהמות למעשר בהמה. **תהיה** – קדמא – בתפקיד ראשון, ובתפקיד כלל הצריך לפרט בנושא הלכות צירוף בהמות למעשר בהמה הנלמד מ-**לכם הארץ לגבולתיה** – מרכא תביר טפאא **סביב** – סלוק

אפשר **זאת** – תלישא-קטנה (תולשת) עוקרת את **תהיה** הוויית המחיצה (תראא) – הגבול הראשון (קדמא) בין א"י ובין חו"ל שנקבע בהוויית הכיבוש הראשון של ארץ כנען ע"י בני ישראל כאשר מספרם היה מועט. עקירת גבול ראשון היא להלכות צירוף בהמות מא"י ומחו"ל למצוות מעשר בהמה.
ע"פ ה-**מלבי"ם** בהוויית ראשונה בכיבוש הראשון של ארץ כנען לבני ישראל כאשר מספר בני ישראל היה מועט הגבולות הראשונים יהיו אלה הנמנים ב- (במ' מס' ב-ב) (ב) וסיכומם בכתוב **(במ' מס' לד,ב) לכם הארץ לגבולתיה סביב**, ולעתיד לבוא כאשר יגדל מספרם הגבולות יהיו כפי שנלמד ממקום אחר. ומלת **סביב** מלמדת שלמרות שלכל שבט יש גבולות, לענין מצוות כמו מעשר בהמה או נדר (כגון הנאה מא"י) גבול א"י סביב אחד הוא.

תהיה – קדמא, כעין כלל הצריך לפרט, כאן הכלל מלמד על מעשר בהמה בכל מקום ובכל זמן **(משנה בכורות פ"ט,מ"א)**.

המשנות הבאות מלמדות מה הקובע לצירוף למעשר בהמה.

מ-**משנה בכורות פ"ט,מ"א** לומדים שלמעשר בהמה שהגבול בין א"י לחו"ל אינו מונע צירוף בהמות משתי צידיו.

מ-**משנה בכורות פ"ט,מ"ב** לומדים שיעור ששה עשר מיל [דזהו שיעור ריחוק רשויות] להלכות צירוף בהמות למעשר בהמה. זה גם שיעור המרחק שעין הרועה שולטת בו **(רע"ב בכורות פ"ט,מ"ב)**.

מ- **משנה בכורות פ"ט,מ"ג** לומדים שלהלכות צירוף בהמות למעשר שני קובע בעלות על הבהמה הממליטה ועל הבהמה המומלטת;

מ- **משנה בכורות פ"ט,מ"ד** לומדים שלהלכות צירוף בהמות למעשר שני קובע שלמות הבהמה המומלטת והמלטה ללא תקלות;

הפרט בתראה **לכם הארץ לגבולתיה** – מרכא תביר טפאא, מלמד על כעין קבוצת פרטים השונים בהלכותיהם לגבי נושא מעשר בהמה. בהמות שאינן עומדות בתנאים הנלמדים ב-**משנה בכורות פ"ט,מ"א – מ"ד** אינן מצטרפות למעשר בהמה באחת ממספר עונות למעשר בהמה.

נושא מרחק בין בהמות לצירוף למעשר בהמה (א) עד ששה עשר מיל יש צירוף ונושא גבול בין שבטים אינו מונע צירוף; (ב) מעבר לששה עשר מיל עד 32 מיל, אע"פ שהרועה באמצע והוא פחות מששה עשר מיל מכל בהמה אין צירוף; (ג) כאשר יש בהמה או עדר באמצע בין קצוות הרחוקים ביניהם יותר לששה עשר מיל עד 32 מיל, אם המרחק מהאמצע לקצוות עד ששה עשר מיל יש צירוף בין כולם.

הסיום של הפרט בתראה **סביב**:- סלוק, מגביל מצוות התלויות בארץ להוויית גבול ראשון. ואינו מגביל למצוות שאינן תלויות בארץ. רבנן גזרו לא לקיים מעשר בהמה בזמן הזה כדי למנוע תקלות בגלל קדושת בהמות מעשר בהמה.

ראה **תלישא-קטנה, סלוק, ראה מרכא תביר טפאא, ראה קדמא מרכא תביר טפאא (כלל הצריך לפרט)**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאק – שנוי משמעות; רבוי ממשותף; מראק טפאק – יתור לרבות; מכל מקום: דוגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביע; 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 במדבר מסעי לג,א (התשע"ה)(בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר מסעי לה (ד) ומגשרי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוץ אלף אמה סביב:
(ה) ומדלתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים אמה ואת פאת נגב אלפים אמה ואת פאת ימין אלפים אמה ואת פאת שמאל אלפים אמה ואת פאת צפון אלפים אמה ואת הערים אשר תתנו ללויים את שש ערי המקלט אשר תתנו לגם לשמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר:
(ז) פלתי הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושש עיר ואתה ואתה ומגשרי העיר:
(יב) והיו לכם הערים למקלט מאכל ולא ימות הרצח עד עמדתו לפני העדה למשפט:
(יג) והערים אשר תתנו שש ערי מקלט תהינה לכם:
(לג) ולא תחגיפו את הארץ אשר אתם פה פי הים הוא יתגור את הארץ ולא תרצו לא יכפר לדם אשר שפד-פיה פייאם בדם שפכו:
דברים שפטים יט (ב) שלוש ערים תבדיל לה פתוח ארצה אשר ה' אלהיך נתן לה לרשתה:
(ג) תבין לה הדרך ושלשפת את גבול ארצה אשר יבדיל ה' אלהיך והיה לנום שמה פלתיא:

בבלי מכות ט,ב מתני' להיכן גולין? לערי מקלט, לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען, שנאמר: (במ' מסעי לה,ד) אתו שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהינה: עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות, שנאמר: (במ' מסעי לה,ג) שש ערי מקלט תהינה, עד שיהיו ששתן קולטות כאחת. ומכוונות להן דרכים מזו לזו (ויש ג' ללא "מזו לזו"), שנאמר: (דב' שפ' יט,ג) תבין לה הדרך ושלשפת וגו'. ומסורין להן שני ת"ח, שמה יתרגנו בדרך וידברו אליו; רבי מאיר אומר: (אף) הוא מדבר ע"י עצמו, שנאמר: וזה דבר הרוצח. רבי יוסי בר יהודה אומר: בתחלה אחד שונג ואחר מודד מקדימין לערי מקלט, ובי"ד שולחין ומביאין אותו משם, מי שנתחייב מיתה בב"ד - הרגוהו, ושלא נתחייב מיתה - פטרוהו, מי שנתחייב גלות - מחזירין אותו למקומו, שנאמר: (במ' מסעי לה,ה) והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר ינסג שמה וגו'.

בבלי מכות יב,ב מתני'. כיוצא בו, רוצח שגלה לעיר מקלטו ורצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם: רוצח אני. אמרו לו: אף על פי כן - יקבל מהן, שנאמר: וזה דבר הרוצח. מעלים היו שכר ללויים, דברי רבי יהודה: רבי מאיר אומר: לא היו מעלים להן שכר. וחזרו לשררה שהיה בה, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: לא היה חזרו לשררה שהיה בה.

גמ'. אמר רב כהנא: מחלוקת - בשש, דמר סבר: (במ' מסעי לה,ב) ללכם (רש"י: לרוצחים) – לקליטה (שש ערים קולטות רוצחים וללא תועלות אחרות לרוצחים), ומר סבר: (במ' מסעי לה,ג) ללכם - לכל צרכיכם (של רוצחים), אבל בארבעים ושתים - דברי הכל היו (הרוצחים הקלוטים שם) מעלין להם שכר. א"ל רבא: הא ודאי (במ' מסעי לה,ג) ללכם - לכל צרכיכם משמע! אלא אמר רבא: מחלוקת - בארבעים ושתים (ערי הלויים האחרות), דמר סבר (זה דעת ר' יהודה): (במ' מסעי לה,ג) ועליהם תתנו - כי הנך לקליטה (כמו השש לקליטת רוצחים בשגה כך גם ה-42 קולטות ודומות ל-6 רק להלכת קליטה), ומר סבר (זה דעת ר' מאיר): (במ' מסעי לה,ג) ... ועליהם תתנו - כי הנך, מה הנך לכל צרכיכם, אף הני נמי לכל צרכיכם (בשש הרוצחים לא מעלים שכר דירה, כך גם ב-42 לא יעלו שכר דירה, והלכה כר' יהודה שמעלין שכר) אבל בשש - דברי הכל לא היו מעלים להן שכר.

תוספתא מסכת מכות (צוקרמאנדל) פ"ג,ה"ו ובונין לו בית ויושב בתוכה שני וישב בה ולא בתחומה מצאו גואל הדם בתחומה של עיר הרי הוא כאחד מכל אדם וחייב על מכתו ועל קללתו וחייב על נזקיו בין איש ובין אשה והורגו במזיד נהרג בשוגג גולה לערי מקלט ר' יוסי אומ' לעולם אינו נהרג עד שיעמוד בפני הדיינין שני ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט:

אלו הדברים שעושים במיוחד לערי הלויים שהובדלו למקלט (כמוגדר ברמב"ם בה"י) ע"פ רמב"ם רוצח ושמירת הנפש פ"ה,ה"ה וחייבין בית דין (טט – א) לכונן הדרכים לערי מקלט (טט – ב) ולתקן אותם (טט – ג) ולהרחיבן (טט – ד) ומסירין מהן כל מכשול וכל תקלה ואין מניחין בדרך לא תל ולא גיא ולא נהר אלא עושין עליו גשר כדי שלא לעכב את הבורח לשם שני (דב' שפ' יט,ג) תבין לה הדרך, (טט – זה חלק מסעי' ג) ורוחב דרך ערי מקלט אין פחות משלשים ושתים אמות, (טט – ה) ומקלט מקלט היה כתוב על פרכת דרכים כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם.

כסף משנה הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ח,ה"ה וחייבים ב"ד לכונן הדרכים לערי מקלט וכו'. זה פירוש מה שאמר בספרי (דב' שפ' יט,ג) תבין לה הדרך תכוין לך סרטאות (דרכים אחרות) שהיו מפולשות לתוכו: ורוחב דרך ערי מקלט אין פחות מל"ב אמה. בפרק המוכר פירות (דף קע"ב) דרך הרבים ט"ז אמה דרך ערי מקלט ל"ב וכו'. מאי קרא

רמב"ם רוצח ושמירת הנפש פ"ח ה"ו בחמשה עשר באדר בכל שנה בית דין מוציאין שלוחים לתקן הדרכים וכל מקום שמצאוהו שנתקלקל מתקנים אותו, ובית דין שנתרשלו בדבר זה מעלה עליהן הכתוב כאילו שפכו דמים. **הלכה ז** וכן מושחין בין כל עיר ועיר מערי מקלט בתחילת הפרשתן עד שיהיו משולשות בשווה שני (דב' שפ' יט,ג) תבין לה הדרך ושלשפת את גבול ארצה. (השגת הראב"ד) וכן מושחין בין כל עיר ועיר. אמר אברהם וכן משוין.

הלכה ט כל ערי הלויים קולטות וכל אחת מהן עיר מקלט היא, שני (במ' מסעי לה,ו) ... ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר: (ז) פלתי הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושש עיר, הקישן הכתוב כולן זו לזו לקלוט.

דברים נוספים המאפיינים את עיר המקלט שהובדלה למקלט **הלכה ח** (טט – א) ערי מקלט אין עושין אותן לא עיירות גדולות ולא כרכים גדולים ולא קטנים אלא עיירות בינוניות, (טט – ב) ואין מושיבין אותן אלא במקום שוקים ובמקום המים, ואם אין שם מים מכניסין לתוכן מים, (טט – ג) ואין מושיבין אותן אלא במקום אכלוסין, נתמעטו אכלוסיהן מוסיפין עליהן, נתמעטו דיוריהן מכניסין לתוכן כהנים לויים וישראלים, (טט – ד) ואין פורסין בתוכן מצודות ואין מפשילין בתוכן חבלים, כדי שלא תהיה רגל גואל הדם מצויה שם.

משנה למלך הלכות רוצח ושמירת הנפש פ"ח,ה"ח ... ודע שדינים אלו אף שכתב רבינו ערי מקלט לאו דוקא בשש ערי מקלט אלא בכל ערי הלויים הדין כן וכן מתבאר מאותה סוגיא דסוף ערכין ומ"ש רבינו ערי מקלט כולל גם לערי הלויים לפי שכולן הן קולטות: ... **בבלי ערכין לג,ב** ... והתניא: ערים הללו אין עושין אותן לא כפרים קטנים ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות!

אמנם אחר העיון בערכין אין מקור לדברי המשנה למלך כי בערכין מדובר רק לגבי הלכת ערים בינוניות (שבזה עוסק פ"ה,ה"ח) ואין מפורש בעניני הדרכים.

רש"י מסכת ערכין לג,ב ערים הללו - הניתנים ללויים. אין עושין ערים קטנים - לפי שהן ערי מקלט ובעינין שיהא שם יישוב לבית מנוס לרוצחים. ולא כרכים גדולים - לפי שמתקבצין שם מכל מקומות לסחורה ותהא רגל גואל הדם מצויה שם ויארום את הרוצח ויהרגנו. אלא עיירות בינוניות - בלא חומה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא – מראש – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדר שנתק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פלז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

כאן שהוקף ולבסוף ישב – לא משכחת בהו בלויים כדקאמרת אבל ישב ולבסוף הוקף משכחת בהו שלאחר שניתנו להם בימי
היושע היקפיהו הם (טט) – האם שש ערי מקלט היו לכתחילה ללא קיר ושאר מ"ב ערי לויים עם קיר (לה, ד, ה).

(דב' שפ' י"ט, ג) **תְּקִינָה לְךָ הַדְרָגָה** דרך הדרך: לומד מאות ה"א יתירה. אפשר כי תבנית הטעמים של (ג,ה) **תְּקִינָה לְךָ הַדְרָגָה** – מונח זרקא סגול,
טעם מונח ללמד לדרוש את תבנית הטעמים וזרקא סגול פעמים אחדות, לפי ההסבר הבא:
זרקא סגול בתפקיד מוסף מהענין על הענין, (א) הדרך המיוחדת היא רשות הרבים של ט"ז אמה כנלמד משתי עגלות לויים העומדות זו
לצד זו, וזרקא סגול מרמז להוסיף על הדרך המיוחדת של רשות הרבים כמותה, עוד ט"ז אמה סה"כ ל"ב אמה.
דרשות נוספות כפי סיכום הרמב"ם הל' רוצח וגו' פ"ח,ה"ה (ב) לכיון הדרכים (ג) לתקן אותן (ד) להרחיבן (ה) הסרת מכשולים, (ו) בנין
גשרים, (ז) שילוט
וכן כפי סיכום הרמב"ם הל' רוצח וגו' פ"ח,ה"ח

עד כאן ריבינו הלכות לשש ערי המקלט. אם ההיקש מהן לשאר מ"ב ערי לויים מלא אז כל ההלכות הנוספות של שש ערי המקלט צריכות
להתקיים גם בשאר מ"ב ערי הלויים. אבל אין הדבר כך ככתב הרמב"ם להלן, והרחיבו לב שלמה וערוך השלחן להלן.
והנה **רמב"ם רוצח ושמירת הנפש פ"ח,ה"י** מגדיר **הפרש יש בין ערי מקלט שהובדלו למקלט ובין שאר ערי הלויים**, (טט – א) **שערי**
מקלט קולטות בין לדעת (שהרוצח הנמלט עליהן יודע שהן קולטות) **בין שלא לדעת** (הרוצח הנמלט עליהן אינו יודע שהן קולטות) **הואיל ונכנס**
בהן נקלט ושאר ערי הלויים אין קולטות אלא לדעת (שהרוצח הנמלט עליהן יודע שהן קולטות ואם אינו יודע מותר לגואל הדם להורגו, לא ברור
האם בתוך העיר או להוציא מן העיר), (טט – ב) ורוצח הדר בערי מקלט אינו נותן שכר ביתו והדר בשאר ערי הלויים נותן שכר לבעל הבית.

ראשית נציג הבנה אחרת במשמעות קליטה לדעת ושלא לדעת, לדעת האם בבית הדין נגזר גלות או לא נגזר גלות
שיח יצחק על מסכת מכות, הרב יצחק חיות האבדק"ק בראדי (תר"ס) פ"ב ע' כז (אוצר החכמה) פ"א הדברים **לדעת ושלא לדעת**
אמר אביי שש ערים קולטות בין לדעת בין שלא לדעת והני מ"ב עיר לדעת קולטות שלא לדעת אין קולטות. וכבר פירשנו במשנה דבאמת היו גולין
ב' פעמים כדאמר ר' יוסי ב"ר יודא במשנה, בתחלה כל מי שהורג בין במזיד בין בשוגג גולה לעיר מקלט ואח"כ שולחין ב"ד ומעמידין אותו לדין.
מי שנתחייב מיתה הורגין אותו ומי שלא נתחייב לא מיתה ולא גלות פוטרין אותו ומי שנתחייב גלות משיבין אותו לחזרה לגלות.
והנה בפעם השני הוי **לדעת גלות** ממש שכבר יודע שנתחייב גלות אבל בפעם הראשון **אינו לדעת גלות** שאינו יודע אם חייב מיתה או גלות או פטור
לגמרי רק הוי להצילו שלא יהרגוהו בין כך גוה"ד (גואל הדם). ובפעם הראשון כיון דהוי שלא לדעת אינו נקלט רק בשש ערי מקלט אבל בשאר
מ"ב עיר של לויים אינו נקלט בכה"ג דהוי שלא לדעת גלות. אבל בפעם השני לאחר שנתחייב גלות אז נקלט בכל מקום בין בשש ערי מקלט בין
במ"ב עיר דזה הוי לדעת וז"ב (וזה בדוק) ואמת לענ"ד בפ"י הדברים לדעת ושלא לדעת ודוק:
הערה: כנראה בפעם השניה נותנים לרוצח בשגגה לבחור את מקום מקלטו. בעיר מקלט יקבל תנאי עיר מקלט, במ"ב ערי הלויים יקבל
תנאי עיר לויים.

לב שלמה ו-ערוך השלחן למדו שאין בשאר מ"ב ערי הלויים הלכות נוספות בנוסף על קליטת הרוצחים.
לב שלמה, הרב שלמה הלוי, שאלוניקי שנת בישראל"ן (התקס"ח 1808) ע' קמב, (287) (אוצר החכמה) ... כי ערי הלויים אינם מועילים
לזה לפי שבערי הלויים לא יהיו מכוונות דרכים ולא דרך רחבה ולא היה כתוב מקלט ולא היו קולטות אלא לדעת א"כ אפשר שהרוצח לא יהיה בקי
בדרכים ולא יודע שערי הלויים קולטות ...

ערוך השלחן, ח (ח"מ ב), הרב אפשטיין יחיאל מיכל, ע' 526 (אוצר החכמה) **סב** ערי הלויים ארבעים ושתיים עיר שנתנו להם קולטות את
הרוצח וכל אחד מהן עיר מקלט הוא שנאמר (במ' מסעי לה, י) **וְעִלְיָהֶם תִּתְּנוּ אֲרָבָעִים וּשְׁתַּיִם עִירֵי: (במ' מסעי לה, י) פְּלִיֵּהָ עָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלְוִיִּם**
אֲרָבָעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר הקישן הכתוב כולן זל"ז לקליטה ומה הפרש יש בין ערי המקלט הששה שהובדלו למקלט ובין שאר ערי הלויים דבע"כ (דבעל
כרח) **יש הפרש** בנייהם דאל"כ למה פרטן התורה ביחוד אלא שערי המקלט קולטות בין לדעת בין שלא לדעת כיון שנכנס בהן ה"ז נקלט ושאר
ערי הלויים אין קולטות אלא לדעת ורוצח הדר בערי מקלט אינו נותן שכר דירתו ובשאר ערי הלויים נותן שכר לבעה"ב (רמב"ם). ונ"ל דגם הדינים
שבסעיף ס"א אין נוגהין ג"כ בערי הלויים לבר (במשמע פרט ל-) שיהיו בנינויות וגם מקלט אין כתוב עליהן וגם דרך של ל"ב אמות א"צ (אין צריך)
בהם והש"ס (הגמרא) לא חשבה ההפרש רק בעיקר הקליטה והישיבה וכן משמע בתוספתא דמכות פ"ב:

אבל כיצד ממעטים את מ"ב ערי הלויים מההלכות שהתברר בשש ערי מקלט על הלכת קליטת הרוצחים?
(ג,ה) **וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלְוִיִּם** – ... רביע ... זקף קטן בין שני קיסרים, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, שיש הפרש
ניכר מאד בין שש ערי המקלט ובין שאר מ"ב ערי הלויים.

(ג,ה) **וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלְוִיִּם אֵת שְׁשֵׁעָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ** – ... רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן ... זקף קטן בין שני קיסרים,
תבנית טעמים המלמדת על ענין עוצמתי מאד. וכן שלש זקף-קטן בין שני קיסרים תבנית טעמים המלמדת על ענין עוצמתי מאד.
עצמת מצוות גאולת הדם כנגד עצמת שפיכת דם כפי שבא לבטוי ב-(במ' מסעי לה, ג) **וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִתְּם פֶּה כִּי הֵם הֵיא**
יִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ תבנית טעמים רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן. ולכן באה עצמת ההגנה מפני גאולת הדם, בשלב שלפני המשפט למנוע
הריגה שלא ע"פ ב"ד. אפשר שמדובר בעצמת ההגנה בקליטה לדעת ובין שלא לדעת. כאשר שש ערי המקלט קולטות ומעניקות הגנה בכל
מקרה עד למשפט, ויש בזה שתי שיטות הסבר (א) המ"ב עיר קולטות רק לדעת (שהרוצח הנמלט עליהן יודע שהן קולטות) ואם אינו יודע לא
ברור האם מורחק מהן ואין לו הגנה עד שיגיע לעיר מהמ"ב שיודע שקולטת, או לעיר מקלט שקולטת תמיד.
הסבר (ב) שיח יצחק כיון שעד המשפט הרוצח לא יודע מה דינו אז רק עיר מקלט יכולה לקולטו ומורחק מהמ"ב עיר. אחרי המשפט יבחר
לו העיר מהמ"ח אליה מעונין לגלות.

(ג,ה) **אֵת שְׁשֵׁעָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ** – זקף-קטן ... זקף קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, אפשר שזה המקור להקיש את מ"ב ערי הלויים
לשש ערי המקלט לקליטת רוצחים

אבל טעם יתיב במלת **אֵת** בתפקיד דווקא כך, מחלק בין שש ערי המקלט שיהיו עם שאר התנאים (רמב"ם הל' רוצח וגו' פ"ח,ה"ה,ה"ה,ה"ה)
(ועוד) ולא יהיו תנאים אלו במ"ב ערי הלויים.

אפשר כי (ג,ה) **וְאֵת הָעָרִים** – מונח רביע, מלמד על מספר הלכות מסוים בתחום אחד, (ג,ה) **אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלְוִיִּם** – מהפך פשטא זקף-קטן,
מלמד על שתי הלכות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשטו של מקרא בתחום נוסף, (ג,ה) **אֵת שְׁשֵׁעָרֵי הַמִּקְלָט** – יתיב מונח זקף-קטן מלמד
שתי הלכות בתחום נוסף, (ג,ה) **אֲשֶׁר תִּתְּנוּ** – מונח זקף-קטן, מלמד שתי הלכות בתחום נוסף.

(יב) **וְהָיוּ – קדמא, לְכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט** – דרגא תביר טפאא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא המקלט ועל כל אחד חלה אותה הלכה,
פרט אחד שש ערי מקלט, פרט שני שאר מ"ב ערי לויים. קדמא ירמוז שאם הנמלט יודע קודם כניסתו לעיר ממ"ב ערי הלויים שהיא קולטת
אז הוא נקלט בה כמו שנקלט בעיר מקלט בין שיודע ובין שלא יודע. וזה לא כמו שיח יצחק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרפא = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרפא ספקא – תור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרפא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סדור שנוח, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן; 2: זקף-גדול; 3: רביעי; 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
 (קפא – סדר קיימות; אולא – גיש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרפא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 במדבר מסעי לג,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

(שמ' בשלח טז,כט) ראו קיי'ה נתן לכם השבת על־פֶּן הוא נתן לכם ביום הששי לכם יומים
 שְׁבוּ אִישׁ תַּחְמוֹתָיו אֲלֵי-יַצְאָה אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי:

(במ' מסעי לה,ד) ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב:

במדבר מסעי לה,ה: ומדתם מחוץ לעיר את־פאת־קדמה אלפים באמה
 ואת־פאת־נגב אלפים באמה ואת־פאת־יסו אלפים באמה ואת־פאת־צפון אלפים באמה והעיר בתוך
 זה יהיה להם מגרשי הערים:

- [1] ואת הערים אשר תתנו ללויים את שיש-ערי המקלט אשר תתנו לגם שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר:
- [2] כל-הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושנים עיר אתהו ואת-מגרשיהו:

יהושע ה,יג: ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה-איש עומד לנגדו וקרבו שלופה בנדו ובלה יהושע אליו ויאמר לו הלנו
 אתה אם-לצרינו:

נעסוק בעיבור עיר (יהושע ה,ג), רבוע עיר החל מסוף עיבור עיר, אלפיים אמה בעיר מרובעת תחום שבת מרבנן (שמ' בשלח טז,כט) אל-יצא
 איש ממקומו ותחום קליטת רוצח בשגגה בערי הלויים (במ' מסעי לה,ה – ז,ז), י"ב מיל תחום שבת מדאורייתא המרומוז ב- (בראשית וישלח
 לג,ח) ויבא יעקב שלם עיר שכם.

עיבור עיר:

[בבלי נדרים נו,ב] מתני'. הנודר מן העיר - מותר ליכנס לתחומה של עיר ואסור ליכנס לעיבורה, אבל הנודר מן הבית - אסור מן האגף
 ולפנים. **גמ'.** מנלן דעיבורא דמתא כמתא (עיבור העיר נחשב כמו העיר) דמי? א"ר יוחנן, דאמר קרא: **(יהושע ה,ג) ויהי בהיות יהושע
 ביריחו וגו', מאי ביריחו? אילימא ביריחו ממש, והכתיב (יהושע ו,א) ויריחו סגרת ומסגרת!** אלא ש"מ בעיבורה (בתוך שבעים אמה
 ושיריים מחוץ לחומת יריחו).

אימא: אפי' בתחומה (אולי תאמר שתחום העיר נחשב כמו העיר ועיבורה)! הא כתיב בתחומה **(במ' מסעי לה,ה) ומדתם מחוץ לעיר.**

רבוע עיר החל מסוף עיבור עיר ומה נכלל בעיבור:

[בעל הטורים] (במ' מסעי לה,ה) ומדתם מחוץ לעיר וגו' אלפים באמה. שאלפים אמה יהיו חוץ מע' אמה ושיריים. וזהו ומדתם

מחוץ לעיר וגו' אלפים באמה (עירובין נז,א):

[עירובין נז,א] רב הונא אמר: (טט) למדידת עיבור עיר לצורך תחום שבת) נותנין קרפף לזו וקרפף לזו.

בענין נותנין פוסק **[שול"ע או"ח הלכות תחומין סי' שצח,ס"ו]** היה בית קרוב לעיר בשבעים אמה, ובית שני קרוב לבית הראשון בשבעים
 אמה, ובית שלישי קרוב לשני בשבעים אמה וכן עד מהלך כמה ימים, הרי הכל (כג) כעיר אחת וכשמודדין מודדין (כד) ה) מחוץ לבית
 האחרון; והוא שיהיה בית דירה זה * יב' ד' אמות על ד"א או יותר.

(יהושע ה,ג) ויהי בהיות יהושע ביריחו, ויהי – רביע מלמד שמדידת תחום של עיר מתחיל אחרי שהעיר "רובעה" וזה עצמו
 אחרי שעיברו את העיר כמרומוז להלן. **יהושע ביריחו** – זרקא סגול בתפקיד של מוסף מענינו על ענינו, היינו מוסיף שבעים אמה
 ושיריים על העיר להחשב כעיר. תחום עיר נמדד מסוף עיבור העיר והחוצה. 70 אמה ושיריים נלמד מ-**(שמ' תר' כה,ח)** מחצר המשכן.
 בית דירה של ד' אמות על ד"א או יותר מרומוז ב-מנחם רביע של **(במ' מסעי לה,ה) ומדתם מחוץ לעיר.**

אלפיים אמה בעיר מרובעת לכל רוח קובע תחום שבת מרבנן:

[בבלי עירובין מט,ב] משנה [עירובין פ"ד,מ"ח]. ... מי שבא בדרך וחשכה לו, והיה מכיר אילן או גדר, ואמר שבייתי תחתיו - לא אמר כלום. שבייתי
 בעיקרו - מהלך ממקום גלוי ועד עיקרו אלפים אמה, ומעיקרו ועד ביתו אלפים אמה. נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה. אם אינו מכיר, או שאינו בקי
 בהלכה, ואמר שבייתי במקומי - זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח. עגולות, דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס. והכמים אומרים:
 מרובעות, כטבלא מרובעת, כדי שיהיה נשכר לזוויות.

[בבלי עירובין נא,א] ... (נאמר במשנה) אם אינו מכיר או שאינו בקי וכו'. (מלמדת הגמרא) הני אלפים אמה היכן כתיבן? דתניא **(שמ' בשלח
 טז,כט) שְׁבוּ אִישׁ תַּחְמוֹתָיו -** אלו ארבע אמות, **(שמ' בשלח טז,כט) אל-יצא איש ממקומו -** אלו אלפים אמה. מנא לן? - אמר רב חסדא: למדנו
 מקום ממקום, ומקום מניסה, וניסה מגבול, וניסה מגבול, וגבול מגבול, וחוק מחוק, ודכתיב **(במ' מסעי לה,ה) ומדתם**

מחוץ לעיר את־פאת־קדמה אלפים באמה וגו'. ונילף (או שנלמד) **(במ' מסעי לה,ה) מקיר העיר וחוצה אלף אמה!** - (ההצעה נדחית)
 דנין חוץ מחוק, ואין דנין חוץ מחוצה.

כאן רש"י מפרש כיצד רבנן קשרו הסיקו שהכתוב **(שמ' בשלח טז,כט) אל-יצא איש ממקומו** - (טט: הוא גם) אלו אלפים אמה. של תחום שבת.
[רש"י בבלי עירובין נא,א] מקום ממקום ומקום מניסה - פסוק שנאמר בו מקום ולא נאמר בו ניסה, דנין אותו מפסוק אחר שנאמר בו מקום וניסה,
 כגון **(שמ' בשלח טז,כט) אל-יצא איש ממקומו דנין מ- (שמ' מ' אג,א) ושמתו לה מקום אשר ניסה כתיב ניסה אשר נוס אף מקרא**
 דאל **אל-יצא איש ממקומו** מרבי ביה ניסה, והוי כמאן דכתיב ביה ניסה, והדר דנין ניסה מניסה, וניסה מגבול, כלומר: דנין ניסה זו שלא נאמר בו
 גבול, מניסה שנאמר בו גבול, דכתיב מ-**(במ' מסעי לה,ז) גבול עיר מקלטו אשר נוס** (טט: ובו גם נאמר **ואם-יצא יצא הרצח** אף שלא נעשה בו
 שמוש מפורש) ומרבינן נמי באידך ניסה דאל יצא איש ממקומו כאילו כתיב ביה גבול, והדר דנין גבול מגבול וחוק מחוק, דנין גבול זה שלא נאמר
 בו חוק מגבול שנאמר בו חוק, שנאמר **(במ' מסעי לה,ז) ומצא אתו גאל הָדָם מִחוּץ לְגִבּוֹל עִיר,** ומרבינן חוק מגזירה שוה להאי גבול דאל יצא איש
 ממקומו (טט: שנוסף לו בדרשת רבנן), והדר דנין האי חוק (טט: שבא מרבי גבול שכאילו כתוב ב-אל יצא) מחוק ד-**(במ' מסעי לה,ה) ומדתם מחוץ**
לעיר דכתיב ביה **אלפים באמה.** טט: רבנן הרכיבו שרשרת של דרשות עם הוספת מלים ומסקנות וכך **אל-יצא איש ממקומו** שמדאורייתא
 הוא לענין טלטול ארבע אמות ברשות הרבים מקבל גם משמעות של הגבלת יציאה מתחום שבת ל- **אלפים באמה** מרבנן.

תחום קליטת רוצח בשגגה בערי הלויים: **(במ' מסעי לה,ה) ומדתם מחוץ לעיר** וגו' התוכן עוסק בתחומי מחיה של ערי הלויים, תבניות
 טעמים מסוימות משמשות לנושא מדאורייתא תחום קליטת רוצח בשגגה בערי הלויים. אבל מדידת וקביעת תחום עיר מקלט מבוסס על
 דרשת רבנן על עיבור ישוב, רבועו, וכיצד מודדים אלפיים אמה של שבת.
 תבנית הטעמים של **(במ' מסעי לה,ה) ומדתם מחוץ לעיר** – גרשיים מונח רביע, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל כולו, דורשת את
 ערי הלויים כיוצאים מן הכלל ללמד לכל ישוב על עיבור הישוב, ריבועו ומדידת תחומו לשמירת שבת (וכולם מרבנן!).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מרמז; מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות; רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרנא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצב פסוק – הקש; השלישית:
 (קדמא – סדר קדימת; אולא = גירסא = גרסא; ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

(א) **אַתְּ-פֹּאֵת-קִדְמָה אֶלְפִים בְּאַמָּה** – מונח ירח בן-יומו קרני פרה, מדידת גבול עצב (חבל 50 אמה רפוי, פחות מרחק) גבול שוחק (חבל 50 אמה מתוח, יותר מרחק). דרשה מרבנן לפתרון נושא דאורייתא לתחום קליטת רוצה בשגגה בערי הלויים
 (ב) **וְאַתְּ-פֹּאֵת-נֶגְבִי** – מקף מקף תרסא, אפשרות אחת שמקף כרב-מצב החבל, אפשרות אחת של מקף כרב-מצב של חבל 50 אמה, חבל 4 אמה למדידה בשיעורים, **וְאַתְּ-פֹּאֵת-נֶגְבִי** – תרסא כשיעור חבל וקביעת מחיצת תחום (2000 אמה), ע"פ סדר עיבור, רבוע, תחום עיר המרומו בקדמא ואולא של **אַלְפִים בְּאַמָּה** בתפקיד סדר.

רמז ל"ב מיל לתחומין לשבת מן התורה [בבלי סוטה ל,ב] בו ביום דרש ר"ע ... מר סבר תחומין (2000 אמה) דאורייתא ומר (רבי אלעזר ברבי יוסי הגלילי) סבר דרבנן. והקרא (במ' מסעי לה,ה) **אַלְפִים בְּאַמָּה** מגלה שיעור השטחים לתת בערי הלויים. ר' עקיבא סבר זאת ע"י גזרה שוה חוץ חוץ מהכתוב (שמ' בשלח טו,כט) **אַל-יֵצֵא אִישׁ מִמְקוֹמוֹ** אל הכתוב (במ' מסעי לה,ה) **אַלְפִים בְּאַמָּה** וכפי ראינו [רש"י בבלי עירובין נא,א] הסביר את שרשרת הלימודים שזה כעין גזרה שוה מרבנן.

- טט - סוגיית תחומין נזכרת כאן במנין סוגיות "בו ביום דרש ר"ע" ועיקרה בבבלי שבת סט,א ועוד, עירובין לה,ב ועוד, סנהדרין סו,א ועוד. סוגיית תחומין אינה מוזכרת בבבלי סוטה ל,ב ולא בכל מסכת סוטה.
- שיעור הציאה (במ' מסעי לה,ה) **אַלְפִים בְּאַמָּה** לכולי עלמא הוא דרבנן, יש אומרים כי תחום י"ב מלין כגודל מחנה ישראל במדבר מוצע לומר כי שלוש פרסאות שהן י"ב מלין מרומז ב-

בראשית וישלח לג,יח: וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם עִיר שְׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבִאֵן מִפְּנֵי אָרָם וַיִּחַן אֶת-פְּנֵי הָעִיר:
בבלי שבת לג,ב וכן **בראשית רבה (וילנא) פרשת וישלח פרשה עט,ו** ד"א **וַיִּחַן אֶת-פְּנֵי הָעִיר**, נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום וקבע תחומין מבעוד יום הדא אמרת ששמר יעקב את השבת קודם שניתן.

איזה תחומין קבע יעקב האם של י"ב מיל או של מיל (2000 אמה)? היות והיה לו מקנה רב אז איפה חנה המקנה האם בשדה שקנה (שלפי שכם היה קטן) או מחוץ ולא קרא לבהמות בשבת. או היה שדה גדול ורבוע לעיר.

(לג,יח) **עִיר שְׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן** – רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, וכאן מפרש קבע לו תחומין בשיעור שעשוי להיות מחושב כך **שְׁלֹם עִיר שְׁכֵם** אותיות **שָׁלַם** (ממלת שלם) **שָׁלַם** (ממלת שכם) – מתקבל המלה **שָׁלַם**, גי' ע"י (ממלת עיר) עולה לגי' פ, אות ר (ממלת עיר), גי' אות ק (ממלת שלם) וגי' אות מ (ממלת שלם) עולה לגי' ס, מתקבלת המלה **פָּרַס**. יחד שלש פרס השווים 12 מיל.

נתבונן בתבניות טעמים של (במ' מסעי לה,ה) ומדהתם מתוין לעיר אלפים באמה

- (במ' מסעי לה,ה) **ומדהתם מתוין לעיר** - גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל מערי הלויים לתחום שבת בכל מקום שישראל נמצא
- **אַתְּ-פֹּאֵת-קִדְמָה** - מונח, **אַלְפִים בְּאַמָּה** ירח-בן-יומו, קרני-פרה, שדומה לתרי טעמי, אך מיקומם ממוצע באמצע המלה ולא בראשה קצה ימין ולא בסופה קצה שמאל. כעין **תלישא-גדולה** להתריע על ענין תחומים של שבת שהיא לאו מיוחד ולוקין עליו ארבעים, **תלישא-קטנה** להתריע על למשל לאו הבא מכלל עשה בתחומי ערי הלויים כי היו אמורים לסמן תחום עיר לויים למשל לקליטת רוצה בשגגה ואיסור הריגתו ע"י גואל הדם בתחום העיר. (במקום אחר נדון האם רק שש ערי המקלט המפורשות מסמנות או גם שאר 42 ערי הלויים. וכן על מי חובת הסימון האם על אנשי העיר או בית דין של העיר, השבט, בית הדין הגדול) **מסקנות הלכתיות בבלי שבת סט,א** תחומין ... משמע שלא מביאים קרבן על יציאת תחומין **מנחת חינוך פרשת בשלח מצוה כד**
- שלא נצא בשבת חוץ לתחום ... הנה לאו זה נמנה לאו בפני עצמו ואינו בכלל לאו ד-(שמ' יתרו כ,י) **לֹא-תַעֲשֶׂה כְלִי-מְלָאכָה** מצוה לב... ועל לאו זה לוקין ארבעים, עיין הרמב"ם והרב המחבר כאן, ואין בו מיתת בית דין ולא כרת ולא חטאת רק לאו דמלקות, וכן הוא בבלי סנהדרין סו א, ע"ש... לאו זה לתחומין כיון שהוא לאו דמלקות ואינו מאבות מלאכות אינו רק לאו ואינו עובר בעשה וגו' **ספר החינוך פרשת שופטים מצוה תקכ מצוה להכין שש ערי מקלט**
- ... ואמרו ז"ל **בבלי בבא בתרא ק"ב** שרוחב דרך עיר מקלט צריך להיות שלשים ושתיים אמות. ובחמשה עשר באדר **בית דין** שולחין שלוחים לתן הדרכים, ואם נתרשלו בדבר כאילו שפכו דמים, ואמרו ז"ל **בבלי מכות י"א,ב** שכל עיר הקולטת תחומה קולט. ויתר פרטי המצוה בסנהדרין ומכות ושקלים וסוטה.

מנחת חינוך שכל עיר הקולטת תחומה קולט. וידוע דאמות של תורה הן שוחקות והן עצבות לחומרא, עיין (טט: על כד) ב-**בבלי ערובין ג,ג** א"כ אם הוא (טט - הרוצה בשגגה) חוץ לתחום של (אמות) עצבות ובתוך תחום של (אמות) שוחקות נקלט ואסור להרגו, מ"מ גואל הדם ההורגו אינו נהרג עליו דילמא עצבות והוא חוץ לתחום של עצבות רק בתחום של שוחקות, וכבר כתבתי לעיל בחיבור זה (מצוה ת"ח אות ו')

- טט - מספר החינוך בית דין אחראים על תיקון דרכי גישה לערי המקלט, ואם נתרשלו בדבר כאילו שפכו דמים,
- ממנחת חינוך נראה שהיה צריך להיות סימון לתחום עיר מקלט היינו לכל ערי הלויים. רק סמוך לציון התחום היה רצועה של ספק האם היא בתחום בוודאות (אמה עצבה) או בספק (אמה שוחקת). אמנם הנמלט נקלט ברצועת הספק, אבל גואל הדם ההורגו ברצועת הספק אינו נהרג עליו.
- אם כך אפשר, שבענין צד סימון התחום כמו בהתקנת דרכים, אם בית דין נתרשלו בדבר כאילו שפכו דמים. אפשר שכעין תלישא-קטנה מתריע על כך שהיה על כאילו שפכו דמים לא נהרגים. אבל אפשר שזה עונש שנפש ואז אפשר שתלישא-גדולה מורה על כך ואילו תלישא-קטנה מורה על 40 מלקות ליוצא מתחום שבת.
- אפשר ש-**אַלְפִים** - ירח בן-יומו **בְּאַמָּה** - קרני פרה מרמז על אמות עצבות (צורת ירח בן-יומו, קעור שוקע, כחבל המדידה העצב) ועל אמות שוחקות (קרני פרה) וההתרעה לגואל הדם על איסור הריגה בתחום אבל על פטור מהריגה ברצועת הספק (אסור אבל פטור).

מנחת חינוך מצוה כד ... והנה מבואר בריש עירובין דפעמים משערין באמות שוחקות ופעמים משערין באמות עצבות וזה זה לחומרה ... מביא בשם הרשב"א דאמה שוחקת יתירה על אמה עוצבת **חצי אצבע** וגו'
 טט – 2000 חצאי אצבע שוה 1000 אצבע, ארבע אצבעות בטפח וששה טפחים באמה לכן 24 אצבעות באמה.
 $1000 / 24 = 41.66$ אמה הפרש בין הגבול הנמדד באמה עצבה ובין הגבול הנמדד באמה שוחקת אחרי אלפיים אמה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששורות: אתחא, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

במדבר מסעי לה, כז:

וימצא אתל נאל הדם מהוץ לנבול עיר מקלטו ורצה נאל הדם את-הרצח אין לו דם:
 הדם מהוץ - זקא-קטן זקא-גדול, ג' עולה 49 + 144 עולה מ"ט קד"מ עולה 193 = קצ"ג, ג' ק"ץ
 הפרש מתקע"ו עולה 193 - 576 = 383 שפ"ג, ג' פר"ק,

גבולות עיר מקלט ראה עיון **במדבר מסעי לה ד - ז** קרני פרה ותחומין, יש גבול במדידת חבל רפוי ומדידה בחבל מתוח וההורג

מהוץ - זקא-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שאפשר ששתיים מהן באופן אחד ואחת באופן אחר. גואל הדם הרוצח את הרוצח בשגגה בתוך הגבול הפנימי של עיר המקלט נידון כרוצח, אבל ההורגו בין שני הגבולות ומחוץ לגבול החיצוני אין לו דם ולא נידון כרוצח.

8. אסתר ז, ט:

ויאמר חרבונה אחד מן-הסרסים לפני המלך גם הנה-העץ אשר-עשה המן למרדכי אשר דבר-טוב על-המלך עמד בבית המן נבה חמשים אמה ויאמר המלך הלהו עליו:

אסתר רבה (וילנא) פרשה י

ט והמלך קם בחמתו ממששה היין על גנת הביתן, מה עשה מיכאל המלאך התחיל מקצץ את הנטיעות לפניו והוסיף חמה על חמתו, ושב אל משתה היין והמן עמד לבקש על נפשו, מה עשה מיכאל דחפו על אסתר והיתה מצעקת אדוני המלך הרי הוא כבשני לפניך, ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית, ושמע המן הדבר הזה ונפלו פניו, מה עשה אליהו זכור לטוב נדמה לחרבונה ואמר לו אדוני המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי וגו', דא"ר פנחס צריך לומר חרבונה זכור לטוב,

ויאמר חרבונה – מונח תלישא-גדולה, כעין שני תלשא, שני ענינים הקשורים לשיעור, חציצה, מחיצה.
 מחיצה - מה עשה אליהו זכור לטוב נדמה לחרבונה (כלומר עבר כעין מחיצה של זהות)
 שיעור - אפשר כי כאן מרמז על חישוב גימטריה כך:

אשר-עשה – ג' ירח בן-יומו 332 של"ב עולה אליהו זכור לטוב

המן – ג' קרני-פרה 645 תרמ"ה עם הכולל (כי כתוב במקף לכן אפשר לחשב כמלה אחת) תרמ"ו עולה חרבונה זכור לטוב
 למה חרבונה זכור לטוב כי בדבור פיו נתלה המן באזניו קרני-פרה על העץ.
 אם נסיר את המן מקרני-פרה (בלי הכולל) (95 - 645 = 550) יעלה תק"ן, שגרם לישראל לתקן דרכו.

אשר-עשה המן – מדוגמת 1. **במדבר מסעי לה, ה:** **אלפים באמה** העלינו השערה על שיעור אלפיים אמה בחבל רפוי שיהיה קרוב לעיר משיעור אלפיים אמה בחבל מתוח. אם גואל הדם הורג את הרוצח בשגגה החוסה בעיר המקלט בתוך השיעור הפנימי דינו כרוצח, אם הורגו מחוץ לשיעור החיצוני עשה מצוה, אם הורגו בין שני השיעורים אסור אבל פטור.